

Hans-Otto Rosenbohm *

Sprogkundskaber som ansættelsesparameter

1. Baggrunden for undersøgelsen

Den tiltagende internationalisering af erhvervslivet medfører et stadig stigende behov for sprogkyndige medarbejdere. Det danske uddannelsessystem har igennem mange år taget højde for disse krav ved at tilbyde erhvervsrettede sproglige uddannelsesforløb - lige fra Højere Handelseksamen over korrespondent- og EA/ED-uddannelsen og til cand.ling.merc.- resp. translatøreksamen. Disse kvalifikationer er mere eller mindre velkendte og mere eller mindre accepterede i erhvervslivet.

Imidlertid har erhvervsproglige uddannelser den medfødte svaghed, at kandidaterne udelukkende erhverver en sproglig kompetence, men normalt ingen målelige økonomiske el. lignende kvalifikationer. Virksomheden, der ansætter en sprogmedarbejder, skal derfor være af vis størrelse for at kunne udnytte sprogmedarbejderens kvalifikationer fuldtud; omvendt kan det være en frustrerende oplevelse for en sproguddannet at blive sat "til andet arbejde" eller også at opleve, at ens kvalifikationer tit betragtes som hjælpefunktion for folk med sagsbehandlerkompetence.

I de senere år er der derfor på mange højere læreanstalter blevet indført kombinationsuddannelser, der søger at kombinere sproglige med andre kompetencegivende elementer. Som eksempel skal cand.negot.-uddannelsen i Odense eller SPRØK på Handelshøjskolen i København nævnes. Det nyeste tiltag er en åben udannelse på Odense Universitet, der formidler tyskkundskaber til ingeniører.

Mens der findes velunderbyggede statistikker f.eks. på korrespondent-området, der tillader en vurdering af beskæftigelsessituationen og dermed ansættelsesmuligheder for korrespondenter i de forskellige sprog, findes der intet nyere tilgængeligt materiale om sprogkundskaber.

---

* *Hans-Otto Rosenbohm*
Odense Universitetscenter
5230 Odense M (DK)

ber som *sekundært kvalifikationskrav*, der kan være grundlaget for rationelle beslutninger ved planlægningen af nye uddannelsesforløb.

Formålet med den foreliggende undersøgelse er at konstatere, i hvilket omfang og i hvilken fordeling fremmedsproglige kvalifikationer indgår i stillingsannoncer (tilbud) som *sekundært kvalifikationskrav*, altså hvor kendskab til et eller flere fremmedsprog er en betingelse for at kunne bestride en stilling, der *primært* forudsætter en *anden* uddannelse, f.eks. "rådgivende ingeniør", "eksportchef" eller lignende.

2. Undersøgelsesmateriale

Undersøgelsen er baseret på stillingsannoncerne i rubrikken "Særlige stillinger" i søndagsudgaverne af bladene "Fyens Stiftstidende", "Jyllandsposten", "Berlingske Tidende" samt fredagsudgaverne af "Børsen" i oktober og november 1992. Materialet er "renset" for gengange (dvs. annoncer med samme ordlyd, der er indrykket i flere aviser eller flere gange i samme avis). Stillingstilbud i udlandet er medtaget. Grundlaget for undersøgelsen er herefter 755 annoncer, der kan antages at repræsentere så godt som samtlige stillinger af den relevante type, der blev (offentligt) udbudt i Danmark i nævnte periode.

3. Generelle resultater

Tabel 1: Sprogkrav efter sprog

Tabellen viser, at der i i alt 755 annoncer med sprogkrav *som sekundær kvalifikation* nævnes engelsk 678 gange = 89,8%, tysk 384 gange = 50,9%, fransk 68 gange = 6,5% osv.

For at illustrere sprogenes indbyrdes vægtning er engelsk i kolonne 3 sat lig med 100. Dvs. for hver 100 gange engelsk er nævnt, er tysk nævnt 56 gange, fransk 10 gange og så fremdeles.

Kun disse tre sprog forekommer hyppigt nok til, at man kan drage statistiske konklusioner.

“Uspecificeret” betegner “unavngivne krav” af typen “gode sprogkunderskaber i hovedsprogene forudsættes” eller “andre sprog en fordel”. Hvis man går ud fra, at denne type som regel omfatter engelsk, er kravet om engelsk lig med 100%.

De fleste stillingstilbud, der kræver fremmedsprogsunderskaber som sekundær kvalifikation, kræver kundskaber i *mere end et* sprog. Det er vanskeligt at sige noget om prioriteringen, da man kan gå ud fra, at engelsk normalt nævnes først. Hvis det derimod er et andet sprog end engelsk, der er det primære krav, er det omvendt rimeligt at antage, at dette sprog nævnes først (se nedenfor).

Der er i overraskende mange annoncer udtrykkeligt nævnt “gode danskkunderskaber” eller lignende. Der foreligger to tolkningsmuligheder:

- man forventer udenlandske ansøgere - hvilket i et enkelt tilfælde blev bekræftet på telefonisk forespørgsel, idet et dansk firma ønskede at besætte en stilling i udlandet;
- man havde dårlige erfaringer med for ringe danskkunderskaber - hvilket blev bekræftet i flere tilfælde.

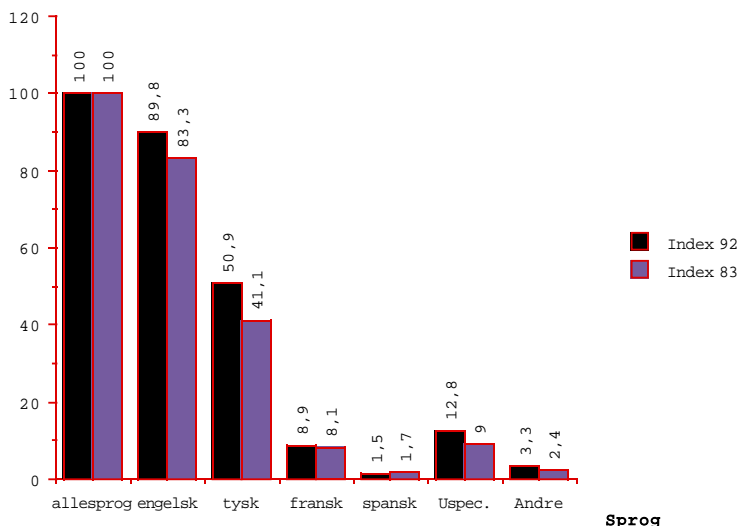
4. Udviklingstendenser

En lignende undersøgelse blev gennemført i 1983 (“Nyt fra Odense Universitet - Nr. 20, 17. Dec. 1984). Derfor er det muligt at foretage en sammenligning:

Absolut index 83 : 92

Index alle sprog = 100

Antal = 755

Indekstallene viser, at stort set alle sprog i 1992 er nævnt hyppigere end i 1983. Det betyder, at antallet af annoncer med krav om mere end ét sprog er steget. Stigningen fra 1983 til 1992 er for engelsk 7,8%, for tysk 23,8% og for fransk 9,9%. Engelsk har udbygget sin i forvejen dominerende position. Den største stigning har tysk, som nu kræves i præcis halvdelen af tilfældene. Tendensen er klar, men i betragtning af den politiske udvikling i de senere år (tysk forening, åbning af Østeuropa etc.) kunne man måske have forventet en endnu større fremgang. Resten af tallene bevæger sig inden for den statistiske usikkerhedsmargen.

5. Regional fordeling i Danmark

De to følgende tabeller er behæftede med en vis usikkerhed, da det ikke altid fremgår helt klart, hvor stillingen er placeret. Det er sandsynligt - men ikke muligt at dokumentere ud fra det foreliggende materiale - at der er en del stillinger, der skal besættes et andet sted end det fremgår af annoncerne, da stillingerne bliver udbudt af en virksomheds hovedkontor, men er placeret et andet sted i landet (eller i udlandet). Så vidt det har været muligt, er optællingen foretaget i henhold til stillingens pla-

cering, sekundært efter virksomhedens adresse. Det må antages, at hovedstadsområdet derved får en for stor vægt - dog ikke mere end at tendenserne stadig er bæredygtige.

Tabel 2:

Fordeling efter 1. prioritets sprogkrav og postnumre

Tabellen viser to ting:

1. Nøjagtig halvdelen af stillingerne bliver udbudt i Hovedstadsområdet (postnumre 1000 og 2000).

2. Procentværdierne angiver, hvor mange stillinger i forhold til samtlige stillinger i området der forlanger et givet sprog som 1. prioritet eller som eneste krav. Ikke overraskende er engelsk helt dominerende. Lige så markant er imidlertid forskellene områderne imellem: Mens engelsk i områderne 1000, 2000 og 3000 når op i nærheden af 90%, får tysk en markant højere prioritet i Jylland med Sønderjylland (inkl. Kolding) som top. Her kræves der i 38% af stillingerne tyskkundskaber som 1. prioritet. Tolkningen er nærliggende: Landforbindelsen og den geografiske nærhed til Tyskland gør, at virksomhederne satser på det tyske marked. M.h.t. stillingerne i udlandet står tysk næsten lige så stærkt som engelsk. Forklaringen er, at mange danske virksomheder, især i byggebranchen, udsender folk til de nye tyske delstater (se herom også senere).

Lidt mere overraskende gør noget lignende sig gældende for fransks vedkommende, som når de højeste værdier i Sønderjylland og Trekantsområdet.

I tabel 3 er *alle* sprogkrav medtaget, dvs. uden hensyn til prioriteringen. I betragtning af, at rækkefølgen, som sprogene bliver nævnt i, synes at være noget tilfældig, er billedet i forhold til tabel 2 mere nuanceret, men hovedtendenserne er de samme. Bemærkelsesværdig er igen Sønderjylland, hvor tysk endog overgår engelsk. Der er ingen indlysende forklaring på fransks stærke stilling på Vestsjælland. Det rimeligste bud er at antage, at en stor virksomhed dér satser på det frankofone område.

Tabel 3:

Fordeling af sprogkrav efter postnumre i alt

6. Sprogkrav og fag

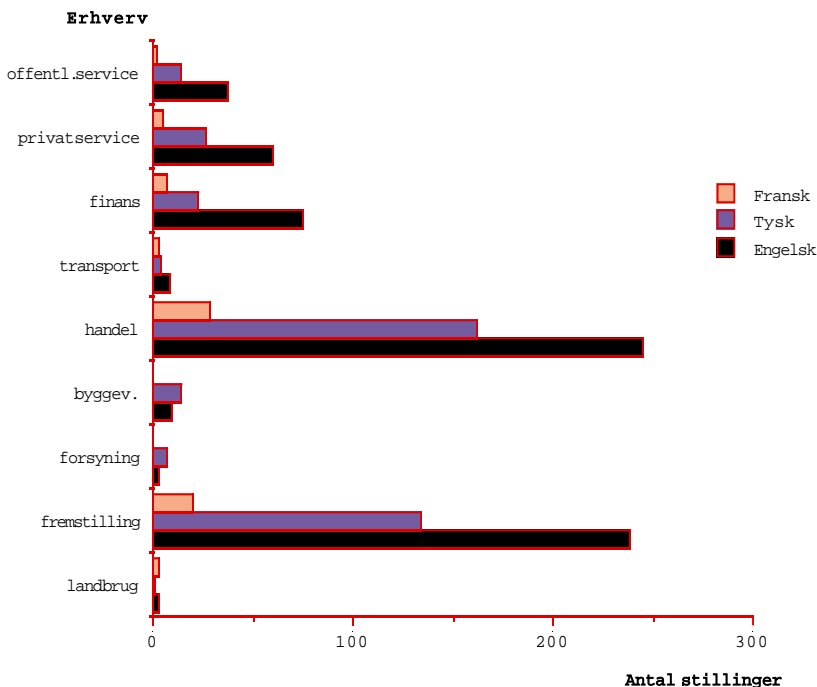
For at give et så klart billede som det er muligt m.h.t. den faglige baggrund, der forventes af ansøgerne, refererer tallene i tabel 4 til *arbejdsområder*; som den ansatte kommer til at virke i, og *ikke* til den annoncerende virksomheds branchetilhørsforhold. Systematikken i tabel 4 følger "Hovedafdelinger og afdelinger" i brancheinddelingen i Statistisk Årbog. Således er f.eks. en regnskabschef til en byggevirksomhed rubriceret under "finans" osv. Trods visse metodiske vanskeligheder er resultatet klart.

Tabel 4:
Sprogkrav efter fag

Engelsk er helt klart det dominerende sprog på næsten alle områder. Dog er tysk er det vigtigste sprog inden for "Byggevirksomhed" og "Forsyning" (altså el-, gas-, varme- og vandforsyning). Det er mere end et gæt at antage, at genopbygningen af Østtyskland slår igennem i disse fag.

En grafisk fremstilling giver et overblik, idet længden af bjælkerne viser antallet af stillinger. Samtidig er det muligt at danne sig et indtryk af den indbyrdes fordeling sprogene imellem i de enkelte fag.

Krav til sprog i forskellige erhverv uden hensyn til prioritet

7. Sammenfatning

Undersøgelsen fra 1992 viser i hovedtræk følgende:

Når danske virksomheder søger efter medarbejdere med fremmedsprog som sekundær kvalifikation, nævnes der i ca. 90% af annoncerne engelsk, i ca. 51% tysk og i ca. 9% fransk.

Tallene fra en tilsvarende undersøgelse fra 1983 var hhv. 83%, 41% og 8%. Der er altså tale om en tydelig stigning i virksomhedernes behov for medarbejdere, der også kan tale fremmedsprog. Stigningstakten 1983 - 1992 er forskellig i de tre sprog. I forhold til 1983-tallene er behovet for engelsk vokset med 8%, fransk med 10%, mens brugen af tysk er steget med hele 24%.

Halvdelen af de opslåede stillinger udbydes i Hovedstadsområdet, og her skal medarbejderne mest bruge engelsk og noget mindre tysk. I

det jyske område er virksomhedernes behov for medarbejdere med tysk mere udbredt, og nogle steder (Kolding, Ålborg) endda større end for folk med engelsk. Fransk søges i 6% af annoncerne, jævnt fordelt over hele landet.

De firmaer, der annoncerer med stillinger i udlandet, satser lige meget på engelsk og tysk og praktisk taget ikke på fransk.

Kursus i leksikografi

Tidspunkt: 25.1.–27.1.1995

Sted: Handelshøjskolen i Århus, Fuglesangs Allé 4, DK-8210 Århus V

Kursusledere: Henning Bergenholtz og Sven Tarp

Formålet med dette kursus er at give en indføring i grundlæggende leksikografiske problemstillinger. Der tages udgangspunkt i en bred forståelse af leksikografi omfattende både sprog- og sagleksikografi. Heraf følger, at en sådan forstået leksikografi har alle former for leksikografiske opslagsværker som objekt. Denne opfattelse af leksikografi er ikke uden videre alment anerkendt og vil derfor være et første tema i kurset. Hovedvægten vil blive lagt på følgende temaer:

- ordbogens funktion (leksikografiske opslagsværkers funktion)
- ordbogens empiriske basis
- selektionsafgørelser
- ordbogens byggede dele
- ordbogsstrukturer
- angivelser af oplysning om grammatik, ordforbindelser og betydning

Kurset vil hovedsageligt bestå af forelæsninger ved kursuslederne, der i særlig grad vil bygge på Svensén: Handbok i lexikografi 1987, Bergenholtz/Tarp et al.: Manual i fagleksikografi 1994 og HSK 5: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie 1989-1991. Derudover vil deltagerne få lejlighed til at præsentere deres egne forskningsprojekter.

Kurset henvender sig til ph.d.-studerende inden for lingvistik, fremmedsprog, kommunikation og semiotik. Også andre interesserede vil kunne deltage.

